

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В МАЛОМУ АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ

ОЛЕНА МИРОНОВА, к.е.н, старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сільські території України мають потужний природний, демографічний, економічний та історико-культурний потенціал. Однак комплекс проблем, що накопичилися в соціально-економічному, екологічному та демографічному розвитку села перешкоджає його переходу до динамічного сталого розвитку.

Вирішення питання стабільного підйому економіки і підвищення добробуту населення в Україні багато в чому визначається розвитком сільської місцевості. У нашій країні протягом багатьох десятиліть основним шляхом розвитку села був вузькогалузевий аграрний підхід. Це призвело до одностороннього аграрного розвитку сільських територій, часто нерационального розміщення на них продуктивних сил, нерозвиненості соціально-побутової інфраструктури і інших серйозних проблем.

Разом з тим, стале економічне зростання в сільському господарстві можливе при вдосконаленні всієї сукупності економічних відносин, пов'язаних з формуванням сприятливого підприємницького середовища.

Воно проявляється в розширенні заходів з розвитку як галузей сільського господарства, так і форм господарювання. Під впливом змін, що відбуваються в сільському господарстві комплексний розвиток будь-якого регіону вимагає пошуку власних джерел саморозвитку, найважливішим з яких є використання і нарощування потенціалу малого підприємництва.

Одним з інструментів соціально-економічного розвитку для багатьох регіонів стає малий бізнес, що має своєю ключовою на меті не стільки прибуток і його максимізацію, скільки безперервність задоволення попиту і постійно мінливих потреб як окремого індивіда, так і суспільства в цілому. Малий бізнес в сільському господарстві є складовою частиною економічної системи, без якої держава не може стабільно функціонувати.

В умовах різких коливань попиту великі підприємства, позбавлені можливості маневреності та швидкої диверсифікації, як правило, першими страждають від змін кон'юнктури ринку, в той же час малі підприємства підвищують стійкість виробництва і відповідно територіальної економіки, де вони розташовані.

Мале підприємництво може успішно існувати в різних формах і реалізовуватися за різними напрямками. Однак розвиток підприємництва залежить від економічного стану аграрного сектора регіону, що визначається формуванням умов, що забезпечують можливість доступу підприємців до усіх видів бюджетних програм і кредитних ресурсів, одержуваних різними категоріями сільськогосподарських товаровиробників.

В умовах ринку будь-яке підприємство незалежно від організаційно-правової форми та сфери діяльності має об'єктивну потребу в стратегічному управлінні, яке представляє собою усвідомлену і продуману сукупність норм і правил, що лежать в основі прийняття стратегічних рішень, що впливають на майбутній стан підприємства як засобу зв'язку із зовнішнім середовищем. Цей стан забезпечується якісним і своєчасним виконанням виробничих і управлінських функцій: прогнозування, планування, організації, мотивації, координації та контролю, а також відповідним рівнем складових потенціалу: кваліфікацією працівників, матеріально-технічної бази, технології та ін.

В принципі мале підприємництво здійснює ті ж функції, що і підприємництво взагалі. Але воно досить специфічно проявляється на території регіону, оскільки в силу обмеженості ресурсів малий бізнес зацікавлений в максимальному ступені використовувати місцеву ресурсну базу і тут же на місці реалізовувати вироблену продукцію.

У зв'язку з труднощами, що виникають при веденні сільського бізнесу серед жителів зустрічаються різні думки. Дані опитування сільських жителів демонструють, що понад 30% сільських жителів погодилися б відкрити власну справу або зайнятися фермерством при

створенні сприятливих умов розвитку з боку держави. Разом з тим, серед селян представлений ще один тип - негативних мотиваційних установок, представлених у вигляді схеми: «ні, тому що». Не стануть займатися підприємництвом близько 38% респондентів. Головні причини відмови від підприємницької діяльності пов'язані з зазначеними в попередній групі умовами, в реалізацію яких дана група сільських жителів не сподівається. Для сприятливого розвитку сільського підприємництва необхідна систематизація умов, яка включає в себе правову, економічну і соціальну складові.

Виходячи з результатів опитування, в сучасних економічних умовах мале підприємництво в сільській місцевості функціонує у вигляді досить широкого спектра різних форм організації, що дає можливість ранжувати цілі, засоби і мотиви підприємницької діяльності, а також встановлювати ті межі, в рамках яких підприємництво виражає економічні інтереси різних учасників відтворювального процесу і регіону в цілому.

Розглядаючи тенденції розвитку сільського підприємництва в сучасних умовах, не можна не виділити в якості найважливіших дослідницьких аспектів мотивацію вибору суб'єктами господарювання формальних та (або) неформальним видів підприємницької діяльності, а також чітку систему розвитку бізнес-процесів сільській місцевості.

Багатоаспектність проблеми, її залежність від природно-економічних факторів і господарської діяльності зумовили необхідність системного підходу до її дослідження і розробку комплексу заходів з розвитку бізнес-процесів в сільській місцевості. Існує безліч узагальнених значень поняття «бізнес-процес». Звернемося до деяких з них. За словами М. Хаммера і Д. Чампі, бізнес-процес - «сукупність різних видів діяльності, в рамках якої «на вході» використовується один або більше видів ресурсів, і в результаті цієї діяльності «на виході» створюється продукт, що представляє цінність для споживача. При оптимізації процесів промислових організацій, вважається, що «бізнес-процес» - сукупність взаємопов'язаних або взаємодіючих видів діяльності, яка перетворює входи на виходи.

Поняття «бізнес-процесу» в розрізі сільської місцевості можна прийняти за самостійну організаційну підсистему, яка створює економічну цінність шляхом задоволення потреб її внутрішніх і зовнішніх клієнтів в ресурсах і послугах.

Таке визначення «бізнес-процесу» говорить про те, що суб'єкти малого підприємництва в сільській місцевості здатні охоплювати практично всі сфери господарської діяльності всередині регіону: поряд з традиційним сільськогосподарським виробництвом, переробкою продукції і виробничим обслуговуванням, інтенсивно розвивати несільськогосподарські види діяльності, виконуючи тим самим інтегруючу роль в підвищенні взаємозв'язків всередині економіки регіону і сприяючи доступності для сільських жителів міських стандартів життя.

В сучасних умовах заходи з розвитку аграрного виробництва повинні бути доповнені проектами комплексного і сталого розвитку сільських територій, що включають в себе не тільки аграрне виробництво, а й лісове, водне господарство, місцеву промисловість, туризм, соціально-побутову інфраструктуру та інші види діяльності, без розвитку яких неможливе збільшення ефективності сільської економіки і поліпшення умов проживання в сільській місцевості. Таким чином, перехід до сталого розвитку сільських територій за рахунок розвитку «бізнес-процесів» дозволяє забезпечити комплексне і інтегроване рішення основних проблем сільських територій в рамках єдиної концепції, в центрі якої знаходиться сільський житель.